

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin Eserlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi

Analysis of the Works of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi in Terms of Root Values

Ünzile KÖSE– Bekir DİREKÇİ

Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Türk Dili ve Edebiyatı/ Teacher, Ministry of Education, Turkish Language and Literature, unzile-kose@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1841-6541>, <https://ror.org/00jga9g46>

Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı/ Assoc. Dr., Akdeniz University Faculty of Education Department of Turkish Education, bdirekci@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6951-8567>, <https://ror.org/01m59r132>

Makale Bilgisi	Article Information
Makale Türü – Article Type	Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi – Date Received	4 Eylül / September 2022
Kabul Tarihi – Date Accepted	26 Aralık / December 2022
Yayın Tarihi – Date Published	30 Aralık / December 2022

Atf / Cite as: Köse, Ü.– Direkci, B. (2022). Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Turkish Academic Research Review*, 7 (4), 1005-1023..

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tarr>

Yayıncı / Published: Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016- Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Turkey. All rights reserved.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. Ünzile Köse-Bekir Direkci

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Etik Bildirim/Complaints: turkisharr@gmail.com

Telif Hakkı & Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin Eserlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi

Ünzile KÖSE – Bekir DİREKÇİ

Öz

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, yazılarında ahlâk ve terbiye sorununa millî, dinî, vatanî yönden ve en önemlisi gelecek nesiller bakımından çareler aramaktadır. Bu yönüyle yazar araştırmamıza konu olmuş, yazarın zikredilen arayışının ürünü olan eserlerinin değer aktarımında kullanılabilir ürünler olabileceği düşünülmüştür. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin eserlerinin çoğunda terbiye öne çıkmaktadır. Olayların, terbiye edilen kahramanların yaşam koşulları ve eğitimleriyle yoğun bir ilişkisi olduğu görülür. Bu bakımdan Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin değer aktarımı bakımından önemi göz önünde bulundurularak eserlerinin kök değerleri yansıtma durumu, araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir. Araştırma, nitel araştırmanın doğasına uygun bir şekilde yürütölmüş betimleyici nitel bir araştırma dır. Verileri doküman analizi tekniğinden faydalanılarak elde edilen araştırmada, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Â'mâk-ı Hayâl”, “Öksüz Turgut”, Bütün Hikâyeleri” ve “Bâtıniler İblis Behmen” adlı eserleri Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kök değerler esas alınarak incelenmiştir. Araştırmanın veri analizi gerçekleştirilirken betimsel analiz tekniği kullanılmış, eserlerde yer alan kök değerlerin sıklığı tespit edilerek her eser için farklı bir tablo oluşturulmuştur. Ardından incelenen kitaplardan alıntılanan örnek cümlelerle birlikte veriler yorumlanarak raporlaştırılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin incelenen eserlerinde, sevgi ve saygı değerlerinin en sık tekrar edilen kök değerler olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra vatanseverlik, dostluk ve adalet gibi kök değerlerin farklı eserlerde ön plana çıktığı belirlenmiştir. Buna karşın dürüstlük ve sorumluluk değerlerinin eserlerin genelinde diğer değerlere nazaran daha az sıklıkta tekrarlandığı görölmüştür. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin incelenen eserleri değer öğretimi bağlamında ele alındığında “Â'mâk-ı Hayâl” eserinde saygı ve sevgi; “Öksüz Turgut” eserinde sevgi ve vatanseverlik; “Bütün Hikâyeleri” eserinde sevgi, vatanseverlik ve saygı; “Bâtıniler İblis Behmen” eserinde ise adalet ve dostluk değerlerinin öne çıktığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda söz konusu eserlerin ilgili bölümlerinin ders kitaplarında yer alarak farklı değerlerin öğretiminde kullanılabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Değer, Değerler Eğitimi, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi.

Analysis of the Works of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi in Terms of Root Values

Abstract

In his writings, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi seeks solutions to the problem of morality and education, nationally, religiously, nationally, and most importantly, in terms of future generations. In this respect, the author has been the subject of our research, and it has been thought that his works, which are the products of the aforementioned search of the author, may be products that can be used in value transfer. In most of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi's works, discipline comes to the fore. It is seen that the events have an intense relationship with the living conditions and education of the upbringing heroes. In this respect, considering the importance of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi in terms of value transfer, the state of reflecting the root values of his works has been determined as the aim of the research. The research was conducted in accordance with the nature of the qualitative research and was carried out on the basis of the descriptive survey model. In the research, in which document analysis technique was used as a data collection technique, the works of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi named “Â'mâk-ı Hayâl”, “Öksüz Turgut”, Bütün Hikâyeleri” and “Bâtıniler İblis Behmen” were examined based on the values included in the Turkish Language Curriculum (2019). While analyzing the data of the research, descriptive analysis technique was used, the frequency of root values in the works was determined and a different table was created for each work. Then, the data were interpreted and reported together with the sample sentences quoted from the books examined. According to the results obtained in the research, it has been determined that the values of love and respect are the most frequently repeated root values in the examined works of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. In addition, it has been determined that root values such as patriotism, friendship and justice come to the fore in different works. On the other hand, it has been seen that the values of honesty and responsibility are repeated less frequently than other values in the works in general. When the works of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi are considered in the context of teaching values, it has been determined that the values of respect and love in his work “A'mak-ı Hayal”; the values of love and patriotism in his work “Orphan Turgut”; the values of love, patriotism and respect in his work “All His Stories”; the values of justice and friendship in his work “Batniler İblis Behmen” was stand out. As a result of the research, it has been concluded that the relevant sections of these works can be used in the teaching of different values by taking place in the textbooks.

Keywords: Turkish Language Education, Value, Values Education, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi.

Structured Abstract

Schools are places where individuals have their first and intense experiences of social life. Although the primary duty of schools seems to be to teach academic information to individuals, teaching the necessities of living in society is among the important duties of schools. In this context, it is extremely important that the values, which are indispensable elements of social life, are systematically taught to individuals in the school environment and reflected in the course content, both for individuals to learn

what it takes to live in society and for the transfer of values to future generations by preserving the social structure. Around this importance, many studies are carried out, from inclusion in teaching programs to in-class practices within the scope of values education. In these studies, it is thought that one of the most important elements that can be used as a tool is qualified literary works. As a matter of fact, it is seen that there are current researches on these works in the context of values education.

Although values have a universal identity, the sources and ways of acquiring them may be different from each other. At this point, the necessity of transferring our values to our children from our own resources in our education system emerges. Choosing the parts of the works of Turkish literature and Turkish language while transferring values will increase the awareness of our own culture, belief system and value judgments in the child. However, it is very difficult to realize the said value transfer only with the texts in the Turkish textbooks. For this reason, it is an important issue to identify texts that contain national, spiritual, moral, historical, cultural and social values that can be used in value transfer and that have a literary quality, thus revealing their usability in Turkish textbooks. In the selection of texts, especially writers who lived in Turkish culture, assimilated our culture and processed Turkish culture in their works should be considered more. The determination of these authors and their works requires extensive research. In this direction, it is thought that Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi is one of the authors who can contribute to the transfer of value, considering both his literary personality and his works.

In his writings, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi seeks solutions to the problem of morality and education, nationally, religiously, nationally, and most importantly, in terms of future generations. In this respect, the author has been the subject of our research, and it has been thought that his works, which are the products of the aforementioned search of the author, may be products that can be used in value transfer. In most of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi's works, discipline comes to the fore. It is seen that the events have an intense relationship with the living conditions and education of the upbringing heroes. In this respect, considering the importance of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi in terms of value transfer, the state of reflecting the root values of his works has been determined as the aim of the research.

The research was conducted in accordance with the nature of the qualitative research and was carried out on the basis of the descriptive survey model. In the research, in which document analysis technique was used as a data collection technique, the works of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi named “Â'mâk-ı Hayâl”, “Öksüz Turgut”, “Bütün Hikâyeleri” and “Bâtıniler İblis Behmen” were examined based on the values included in the Turkish Language Curriculum (2019). While analyzing the data of the research, descriptive analysis technique was used, the frequency of root values in the works was determined and a different table was created for each work. Then, the data were interpreted and reported together with the sample sentences quoted from the books examined.

According to the results obtained in the research, it has been determined that the values of love and respect are the most frequently repeated root values in the examined works of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. In addition, it has been determined that root values such as patriotism, friendship and justice come to the fore in different works. On the other hand, it has been seen that the values of honesty and responsibility are repeated less frequently than other values in the works in general. When the works of Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi are considered in the context of teaching values, it has been determined that the values of respect and love in his work “Â'mâk-ı Hayâl”; the values of love and patriotism in his work “Orphan Turgut”; the values

of love, patriotism and respect in his work “All His Stories”; the values of justice and friendship in his work “Batıniler Iblis Behmen” was stand out. As a result of the research, it has been concluded that the relevant sections of these works can be used in the teaching of different values by taking place in the textbooks.

Giriş

Toplumu meydana getiren bireylerin birlikte yaşamasını ve sonraki nesillerin topluma uyumunu sağlayan kültürün merkezinde değerler bulunmaktadır. Değer kavramı, bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevî öğelerin bütünüdür (Türk Dil Kurumu, 2022). İlgili literatür incelendiğinde değer kavramının; toplumun tarihî birikimi sonucu ortaya çıkan ve tamamı tarafından kabul gören, varlık, birlik ve sürekliliğinin sebebi olarak görülen, tasvip ve teşvik gören, korunan kabulleniş ve inanışlar (Tural, 1992); bireylerin davranışlarına yön veren temel ilkeler ve inançlar (Halstead ve Taylor, 2000); kişinin ve üyesi olduğu toplumun hayata bakışını şekillendiren ortak inanç ve düşünceler toplamı (Direkci, Akbulut ve Şimşek, 2020); toplumu diğer toplumlardan ayırtan, tarihi dönemlerden bugüne kadar ulaşan, kişilerin karşılıklı kabul gören ilişkiler kurmalarını amaçlayan ve bu düşüncelerle bireyler arasındaki bağların güçlü hale gelmesini sağlayan sosyal kabuller (Kumbasar, 2011) şeklinde tanımlandığı görülmektedir.

Hayatımız boyunca bizi kuşatan, sosyal, kültürel, bilimsel ve ekonomik açılardan attığımız adımlara yön veren bir değerler evreni bulunmaktadır. Söz konusu değerlerin aktarımı ailede başlayıp okul hayatında devam etmektedir. Değerlerin kuşaktan kuşağa aktarımlarının gerekliliği toplumun önünde bir görev olarak dururken yeni nesle bu eğitimin nasıl verileceği önemli bir tartışma konusudur. Bu konuya cevap bulabilmek için eğitimcilerin genç kuşağın anatomisini iyi tahlil etmesi gerekmektedir. Günümüzün kaçınılmazı haline gelen hayatı hızlı yaşama durumu genç neslin duygu, düşünüş ve yaşamı algılama biçimlerini etkileyerek önceki jenerasyondan kesin çizgilerle ayırtmıştır (Savaş ve Karataş, 2019). Millî, kültürel değer ve ritüellerinden uzaklaşıp sanal bir dünyanın kabulleriyle yaşayan gençlerimiz toplumla olan bağlarını da bir bir koparmaktadır. Bu gençlerin anatomik açıdan beyin yapısında bir değişiklik gözlenmese de düşünme ve algı yetilerinin değiştiği ifade edilebilir.

Okullar, bireylerin toplumsal yaşama dair ilk ve yoğun deneyimlerini yaşadıkları yerlerdir. Her ne kadar okulların ilk ve asli görevi bireylere akademik bilgiler öğretmek gibi görünse de toplum içerisinde yaşamının gerektirdiklerini

öğretmek de okulların önemli görevleri arasındadır. Bu bağlamda toplumsal yaşamın vazgeçilmez unsuru olan değerlerin, okul ortamında bireylere sistemli olarak öğretilmesi ve ders içeriklerine yansıtılması hem bireylerin toplum içerisinde yaşamanın gerektirdiklerini öğrenmesi hem de toplum yapısının korunarak değerlerin gelecek nesillere aktarılması için son derece önemlidir. Bu önem etrafında değerler eğitimi kapsamında öğretim programlarında yer vermekten sınıf içi uygulamalara kadar birçok çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmalarda ise araç olarak kullanılabilen en önemli unsurlardan birinin nitelikli edebî eserler olduğu düşünülmektedir. Nitekim bu eserler üzerine değerler eğitimi bağlamında yapılan güncel araştırmaların olduğu görülmektedir.

Değerler evrensel bir kimlik taşıyıcılar da toplumların onları edindikleri kaynaklar ve ediniş biçimleri birbirinden farklı olabilir. Bu noktada, eğitim sistemimizde, çocuklarımıza değerlerimizi kendi kaynaklarımızdan aktarmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Değer aktarımı yaparken Türk edebiyatına ve Türk diline ait eserlerin bölümlerini seçmek çocukta kendi kültürümüze, inanç sistemimize ve değer yargularımıza olan farkındalığı arttıracaktır. Ancak söz konusu değer aktarımını yalnızca hâlihazırda Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerle gerçekleştirmek oldukça güçtür. Bu sebeple değer aktarımında kullanılabilen millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerleri bünyesinde barındıran ve edebî bir nitelik taşıyan metinlerin tespit edilmesi, bu suretle Türkçe ders kitaplarında kullanılabilirliğinin ortaya konulması önemli bir husustur. Metin seçiminde ise özellikle Türk kültürü içerisinde yaşamış, kültürümüzü özümsemiş ve eserlerinde Türk kültürünü işlemiş yazarlar daha çok göz önünde bulundurulmalıdır. Söz konusu yazarların ve eserlerinin tespiti ise kapsamlı araştırmalar gerektirmektedir. Bu doğrultuda, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin gerek edebî kişiliği gerekse eserleri göz önünde bulundurulduğunda değer aktarımına katkı sağlayabilecek yazarlardan biri olduğu düşünülmüştür.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, yazılarında ahlâk ve terbiye sorununa millî, dinî, vatanî yönden ve en önemlisi gelecek nesiller bakımından çareler aramaktadır. Bu yönüyle yazar araştırmamıza konu olmuş, yazarın zikredilen arayışının ürünü olan eserlerinin değer aktarımında kullanılabilen ürünler olabileceği düşünülmüştür. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, Tanzimat ile başlayıp II. Meşrutiyet ile hızını arttıran ıslahat hareketlerinin doğurduğu bir netice olarak ortaya çıkan düalizmin sosyal ve askeri hayatta olduğu kadar eğitim kurumlarında da belirginleşen medrese-mektep, alaylı-mektepli ayrımlarının

oluşturduğu sosyal yapı içinde o bireyin vatanını, neslini ve en yakınlarını güvende tutma çabası demek olan “hamiyyet” kelimesinden yola çıkarak düalizmin önüne geçmeye çalışmıştır. Öte yandan hamiyetsizlik onun nazarında terbiye almamış olmak, menfaatlerini gözetememek, dini gerçeklerden uzak ve iradesiz olmak gibi kötü durumlarla aynıdır (Uludağ, 1994). Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin eserlerinin çoğunda terbiye öne çıkmaktadır. Olayların, terbiye edilen kahramanların yaşam koşulları ve eğitimleriyle yoğun bir ilişkisi olduğu görülür (Ekici, 1997: 540). Bu bakımdan Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin değer aktarımı bakımından önemi göz önünde bulundurularak eserlerinin kök değerleri yansıtma durumu, araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin eserlerini kök değerler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırma betimleyici nitel bir araştırmadır. Araştırma çerçevesinde eserler tespit edilmiş ve tespit edilen eserlerin kök değerleri barındırma durumu betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Materyalleri

Araştırma çerçevesinde Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Â'mâk-ı Hayâl”, “Öksüz Turgut”, “Bütün Hikâyeleri” ve “Bâtıniler İblis Behmen” adlı eserleri araştırmanın nesnelere olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada incelenmeye esas olan eserler olarak Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Â'mâk-ı Hayâl”, “Öksüz Turgut”, “Bâtıniler İblis Behmen” ve “Bütün Hikâyeleri” adlı eserleri temin edilmiştir. Bunun yanı sıra Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi ile ilgili literatürde yapılan araştırmalar taranmıştır. Bu süreçte araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren materyallerin analizini kapsayan (Yıldırım ve Şimşek, 2011) doküman incelemesi tekniğinden faydalanılmıştır.

Verilerin Analizi

Mevcut araştırmanın analiz sürecinde, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz sürecinde ortaya çıkan veriler, önceden belirlenmiş temalara uygun

olarak düzenlenmesi ve yorumlanarak okuyucuya sunulması için veriler öncelikle sistematik bir şekilde betimlenmekte ve ardından yapılan betimlemeler açıklanarak yorumlanmakta, neden-sonuç ilişkileri çerçevesinde irdelenmekte ve sonuçlara ulaşılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma sürecinde ilk olarak belirlenen eserler okunmuş, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) yer alan kök değerleri (adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, öz denetim, yardımseverlik ve vatanseverlik) yansıtan ifadeler fişlenmiştir. Elde edilen bulgular farklı başlıklar altında sistematik olarak toplanmıştır. Ayrıca tespit edilen değerler her bir eser için ayrı ayrı hazırlanan tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Bulgular

Araştırma kapsamında Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin belirlenen eserlerinde Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) belirtilen adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik kök değerleri incelenmiştir. Her bir esere ait kök değerler tablolarda verildikten sonra tablonun yorumu ve eserde tespit edilen kök değerlere ilişkin eserden alıntılanan örnek cümlelere yer verilmiştir.

1. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin “Â’mâk-ı Hayâl” Eserinde Tespit Edilen Kök Değerlerin Analizi

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin “Â’mâk-ı Hayâl” adlı eserinin tetkiki neticesinde Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) belirtilen adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik kök değerlerin tümünün eserde mevcut olduğu görülmüştür. Eser üzerinde yapılan incelemeler sonucunda bu kök değerlerin eserde bulunma sıklığı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. “Â’mâk-ı Hayâl” Adlı Eserde Yer Alan Kök Değerlerin Bulunma Sıklığı

Değer	f
Adalet	14
Dostluk	13
Dürüstlük	5
Öz denetim	11
Sabır	18

Saygı	38
Sevgi	29
Sorumluluk	5
Vatanseverlik	13
Yardımseverlik	12
Toplam	158

Tablo 1 incelendiğinde “Â'mâk-ı Hayâl” adlı eserde, adalet değerinin 14, dostluğun 13, dürüstlüğü 5, öz denetimin 11, sabrın 18, saygının 38, sevginin 29, sorumluluğun 5, vatanseverliğin 13 ve yardımseverliğin 12 defa geçtiği görülmektedir. “Â'mâk-ı Hayâl” adlı eserde tespit edilen kök değerlere ait örnek ifadeler şu şekildedir:

“Hiçlik Zirvesi'ne insanoğlunun binde hatta yüz binde biri çıkamaz. Zîra ona çıkmak için insan kendine hâkim olmalı. Bir kalpte emel olursa yollarda kalır.”
(Özdenetim, s.33)

“Sultanım sen viraneye gömülmüş bir hazinesin, ben ise bilgiye susamış bir avareyim, lütfen istifade etmeme müsaade eder misin? Ver elini öpeyim.”
(Saygı, s. 30)

“Belirsiz fakat hakiki bir sevda hissi bütün vücudumu sarmıştı. Her ne kadar gördüğüm şeyleri anlayamasam da bunların varlığını hissediyor, bana zararı olmayanlarını seviyordum.” (Sevgi, s.61)

“Burada kalan arzu ve açgözlülüğe, hırs ve emele esirdir. İleri gidenin tahtı sonsuz olan uzaydır. Mert ol, aldanma, sebat et.” (Sabır, s. 36)

“Demir parmaklık önüne, deli seyretmeye gelen akıllular, Müslüman halka özgü bir şefkat ve merhametle delilere öteberi ve özellikle tütün, şeker getirip verirlerdi.” (Yardımseverlik, s.117)

2. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Öksüz Turgut” Eserinde Tespit Edilen Kök Değerlerin Analizi

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Öksüz Turgut” adlı eserinde tespit edilen kök değerlerin bulunma sıklıkları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. “Öksüz Turgut” Adlı Eserde Yer Alan Kök Değerlerin Bulunma Sıklığı

Değer	f
Adalet	5
Dostluk	2
Dürüstlük	5
Öz denetim	2
Sabır	0
Saygı	9
Sevgi	19
Sorumluluk	5
Vatanseverlik	16
Yardımseverlik	2
Toplam	65

Tablo 2 incelendiğinde, “Öksüz Turgut” adlı eserde adalet değerinin 5, dostluğun 2, dürüstlüğün 5, öz denetimin 2, saygının 9, sevginin 19, sorumluluğun 5, vatanseverliğin 16 ve yardımseverliğin 2 defa yer aldığı görülürken sabır değerine ait bir ifadenin olmadığı tespit edilmiştir. “Öksüz Turgut” adlı eserde tespit edilen kök değerlere ait örnek ifadeler şu şekildedir:

“Mustafa müteyeyyin ve pek mu'tekid temiz yürekli, doğru sözlü ve özlü bir adam idi.... Bu kadar açık ve sade, hilesiz ve hurdasız bir hayata esrar sığmayacağından Mustafa Ağa'nın düşünceleri yalnız dostlarını değil, kendisini babaları kadar seven hizmetçilerini de düşündürmeye başlamıştı.” (Dürüstlük, s.15)

“Sultan Orhan kadar sevimli, ilmi taparcasına seven, adaletle uğraşan padişah tarihte pek az görülür.” (Adalet, s.40)

“Bu sırada idi ki kale muhâfızı Doğan Bey ve muavini Kutluk, ulemâ vesair beyler huzura girerek padişahın elini öptüler.” (Saygı, s.123)

Türkler ve Moğollar kadar bayrağını seven bir millet görülmemiştir. Bir Türk, Tuğ'unu bir Moğol kara bayrağını gördü mü en mukaddes bir şey gördüğüne inanarak hürmetle başını eğer ve bayrağı düşmana çiğnetmeyeceğine yemin eder, bayrağının karşısında sevgi ve şevkinden titrer idi.” (Sevgi, s.37)

“Sabahları erken kalkar ve ilk işi din ve devlete, vatan ve millete, padişahına dua etmek ve velinimetini olan Hüdâvendigâr-ı şehidin ruhuna Fâtiha okumak olurdu.” (Vatanseverlik, s.15)

3.Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Bütün Hikâyeleri” Eserinde Tespit Edilen Kök Değerlerin Analizi

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Bütün Hikâyeleri” adlı eserinde Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kök değerlerin bulunma sıklıkları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. “Bütün Hikâyeleri” Adlı Eserde Yer Alan Kök Değerlerin Bulunma Sıklığı

Hikâyeler	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardımsverlik
Tayru's-Sultan!-Defter-i Hatırâtan- ve Tayru's-Sultan'ın Vefatı	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1
Peştamal Giyen Mutasarrıf!	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Felsefe ve Solucan Yahnisi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İnsanla Devenin Ne Farkı Var?	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Küçük Hikâye	-	-	-	6	-	1	3	1	6	-
Bir Cadı Masalı	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Bayram Hikâyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fakir Çocuk Hızır	-	-	-	1	1	4	3	2	-	2
Çocuklarda Solucan Var!	-	1	-	-	2	1	-	1	-	1
Doktorun Reçetesi	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2
Kısa Pantolonlu	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1

Son Kahkaha	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1
Külâh-ı İhtifâ	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-
Mehmet'in Anası	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-
Kırmızı Bayrak	-	-	-	-	-	-	2	-	7	-
Öksüzler	-	-	-	-	-	1	2	-	1	1
Öksüzler	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Melekzâde Ailesi	1	2	-	1	2	7	21	4	4	4
Melekzâdeler	-	-	-	1	-	3	2	-	-	-
Toplam	2	6	2	11	11	20	43	8	22	13

Şehbenderâzde Filibeli Ahmet Hilmi'nin "Bütün Hikâyeleri" adlı eserinde yazarın Hikmet Gazetesi'nin 1910-1912 yılları arasında, haftalık ve günlük olarak çıktığı dönemlerde yayımlanan hikâyeleri bulunmaktadır. Eser Şehbenderâzde Filibeli Ahmet Hilmi'nin tefrika ederken yaptığı tasnife binaen dört bölüm şeklindedir. Bu bölümlerde yer alan hikâyelerden hareketle tespit edilen kök değerlerin bulunma sıklıkları ile açıklamalar şu şekildedir:

- **"Tayru's- Sultan! - Defter-i Hatrâttan-"** ve **"Tayru's- Sultan'ın Vefatı"** adlı hikâyelerinde toplam 4 değer tespit edilmiştir. Bu hikâyelerde dostluk, sabır, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerinin eşit olarak kullanıldığı görülmektedir.
- **"Peştamal Giyen Mutasarrıf"** adlı hikâyesinde dostluk ve sevgi olmak üzere 2 değer tespit edilmiştir.
- **"İnsanla Devenin Ne Farkı Var?"** adlı hikâyede sabır değeri 4 farklı yerde işlenmiştir.
- **"Küçük Hikâye"** adlı hikâyede 17 değer tespit edilmiştir. Öz denetim, saygı, sevgi, sorumluluk ve vatanseverlik değerlerinden öz denetim ve vatanseverlik değerleri, diğer değerlere nazaran daha çok ön plana çıkmaktadır.
- **"Bir Cadı Masalı"** adlı hikâyede dostluk, dürüstlük ve öz denetim değerleri toplam 3 yerde tespit edilmiştir.
- **"Bayram Hikâyesi"** adlı hikâyede herhangi bir kök değere rastlanmamıştır.
- **"Fakir Çocukla Hızır"** adlı hikâyede 13 değer tespit edilmiştir. Kök değerlerden sevgi ve saygı değerleri öne çıkmaktadır.

- “**Çocuklarda Solucan Var!**” adlı hikâyede 6 değer tespit edilmiş, sabır değerinin ön plana çıktığı görülmüştür.
- “**Doktorun Reçetesi (Sakın Midemi Bozmasın)**” adlı hikâyede 4 değer tespit edilmiştir. Öne çıkan değer ise yardımseverlik değeri olduğu belirlenmiştir.
- “**Kısa Pantolonlu**” adlı hikâyede öz denetim, sevgi ve yardımseverlik değerleri birer kere olmak üzere toplam 3 yerde tespit edilmiştir.
- “**Son Kahkaha**” adlı hikâyede sabır ve yardımseverlik değerleri birer kere saygı değeri ise iki kere olmak üzere toplam 4 değer tespit edilmiştir.
- “**Külâh-ı İhtifâ**” adlı hikâyede dürüstlük, sevgi ve vatanseverlik değerleri birer kere olmak üzere 3 yerde tespit edilmiştir.
- “**Mehmet'in Anası**” adlı hikâyede sevgi değeri üç, vatanseverlik değeri ise iki kere olmak üzere 5 değer tespit edilmiştir.
- “**Kırmızı Bayrak**” adlı hikâyede sevgi değeri iki, vatanseverlik değeri ise yedi kere olmak üzere 9 değer tespit edilmiştir.
- “**Öksüzler**” adlı hikâyede saygı 1, sevgi 2, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri ise birer kere olmak üzere 5 değer tespit edilmiştir.
- “**Öksüzler**” adlı diğer hikâyede ise tespit edilen tek değer olan sevgi 3 farklı yerde tespit edilmiştir.
- “**Melezkâde Ailesi-İstihkâr-ı Milliyetle Evlâdı Terbiye Etmenin Neticesi**” adlı hikâyede adalet ve öz denetim 1, dostluk ve sabır 2, saygı 7, sevgi 21, sorumluluk vatanseverlik ve yardımseverlik 4 kere olmak üzere 46 değer tespit edilmiştir. Bu yönüyle en çok kök değer barındıran hikâye olarak karşımıza çıkmaktadır.
- “**Melezkâdeler**” adlı hikâyede öz denetim 1, saygı 3, sevgi 2 kere olmak üzere toplam 6 değer tespit edilmiştir.

“Bütün Hikâyeleri” adlı eserde tespit edilen kök değerlere ait örnek ifadeler şu şekildedir:

“*Bu kahkaha bütün bir sefilâne hayata sabretmiş bir ruhun son sitemi idi.*”
(Son Kahkaha, s.110, Sabır)

“Tekdîrâta maruz kalacağımı düşünerek ve önüne bakar bir tavırla hoca Oğuz Abdullah Efendi’nin yanına yaklaştı ve öpmek için elini istedi.” (Küçük Hikâye, s.65, Saygı)

“Birbirinizi severek çalışın, herhalde bir gün olup zalimleri kahredip hür olursunuz.” (Küçük Hikâye, s.70, Sevgi)

“Allah din ve devlete ve millete zeval vermesin!” (Fakir Çocukla Hızır, s.87, Vatanseverlik)

“Ne diyorsun a Hatice Molla, çocukları daha evvel getirmediğine çok fena etmişsin. Ne ise ben çocukları iyi ederim. Lakin her sabah bizim eve gelmeli, yapacağım ilaçları almalı. Hem de bir şey daha var. Çocuklar pek az bir şey yiyecek. Onu sen yapamazsın. Ben onun çaresini bulurum. Sen çocukların şimdilik yiyeceğine karışma.” (Çocuklarda Solucan Var!, s.96, Yardımseverlik)

4. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin “Bâtınîler- İblis Behmen” Eserinde Tespit Edilen Kök Değerlerin Analiz

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin “Bâtınîler- İblis Behmen” adlı eserinde Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) yer alan kök değerlerin bulunma sıklığı Tablo 4’te sunulmaktadır:

Tablo 4. “Bâtınîler İblis Behmen” Adlı Eserde Yer Alan Kök Değerlerin Bulunma Sıklığı

Değer	f
Adalet	12
Dostluk	11
Dürüstlük	7
Öz denetim	9
Sabır	1
Saygı	7
Sevgi	3
Sorumluluk	2
Vatanseverlik	2
Yardımseverlik	4
Toplam	58

Tablo 4’e göre, “Bâtınîler- İblis Behmen” adlı eserde kök değerlerden adalet 12, dostluk 11, dürüstlük 7, öz denetim 9, sabır 1, saygı 7, sevgi 3, sorumluluk 2,

vatanseverlik 2 ve yardımseverlik 4 defa yer almaktadır. “Bâtıniler- İblis Behmen” adlı eserde tespit edilen kök değerlere ait örnek ifadeler şu şekildedir:

“Adaletin icraatı her vakit şâyân-ı temâşâdır. Adaletin emri ne kadar müthiş olursa olsun yine herkesçe kabul ve muhterem olmalı. Böyle olmazsa bir millet nasıl idare edilir, içlerindeki fenalar nasıl zapt olunur?” (Adalet, s.25)

“Her üçü âvân-ı tahsilde olup aralarında pek kuvvetli bir irtibat ve meveddet mevcud idi. Her üçünün meşrep ve temâyülatı mütefâvit olup aralarındaki râbîta-ı kaviyyeyi ihtimal ki bu tezaad husûle getirmiş idi.” (Dostluk, s.28)

“Zira allâme hiçbir vakit zikrinden vazgeçmez, yalandan tövbe etmez.” (Dürüstlük, s.26)

“Konağa avdet ederken ahâli onu da şahane bir suretle alkışlamış idi. Nizamü'l-Mülk bundan hem mesrur ve hem de mahzun idi. Sebep-i süruru, teveccüh-i umumi; sebep-i hüznü, vicdanının itabı idi.” (Özdenetim, s.205)

“Hasan üç gün daha sabretmeyi ve eğer üç güne kadar İblis'in vekilinden bir eser zuhur etmezse işe mübâşeretini kararlaştırdı.” (Sabır, s.101)

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin edebi eserlerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesi ve Türkçe ders kitaplarında kullanılabilirliğinin tespiti amacıyla yapılmıştır. Ders kitaplarındaki metinlerin, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış öğretim programlarındaki on kök değeri ve onlara ait alt değerleri içermesi programın amaçlarından birisidir. Yapılan incelemeler sonucunda, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin ele alınan edebi eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) belirtilen beklentilere cevap verecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi döneminin kültürüne ve özüne yabancılaşma problemleriyle mücadele etme amacıyla eserlerinin büyük bölümünde milliyetine, örf ve adetlerine bağlı, çalışkan ve vatansever tipleri idealize etmiştir. Bu çerçeveden bakıldığında eserlerin kahramanları da hedef değerleri kişiliklerinde barındıran ve öğrencilere model olabilecek niteliktedir. Tüm toplum için sanat amacını güden eserlerde olduğu gibi onun eserlerinde de iyi ile kötünün ayrımı net olarak ortadadır ve üslubu da gayet sadedir. Bu sebeplerle Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin eserleri, değerler eğitimi bakımından önemli görülmektedir.

Araştırmanın sonucunda, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin ele alınan 3 roman ve 1 hikâye kitabının, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kök değerleri barındırdığı ve yapılan inceleme sonucunda on kök değeri örneklendirebilecek ifadelerin yer aldığı tespit edilmiştir. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, eserlerinde çağına göre modern ve ileri görüşlü sayılabilecek dünya görüşünü ve değerleri doğrudan veya eserlerinde kullandığı kahramanlar aracılığıyla okuyucuya sezdirerek ulaştırmaya çalışmıştır.

Araştırma kapsamında, ele alınan eserler incelendiğinde her bir eserin farklı kök değerleri barındırdığı ve her eserde farklı kök değerlerin ön plana çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen kitaplarda tespit edilen kök değerlerin dağılımı Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin İncelenen Eserlerinde Yer Alan Kök Değerler

Hikâyeler	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardımseverlik	Toplam
Â'mâk-1 Hayâl	14	16	5	9	18	41	29	5	11	12	160
Öksüz Turgut	5	2	5	2	-	9	19	5	16	2	65
Bütün Hikâyeleri	2	6	2	11	11	20	43	8	22	13	138
Bâtnîler İblis Behmen	12	11	7	9	1	7	3	2	2	4	58
Toplam	33	35	19	31	30	77	94	20	51	31	421

İncelenen eserlerdeki kök değerlerin yer alma sıklığına bakıldığında “adalet” değerinin 33, “dostluk” değerinin 35, “dürüstlük” değerinin 19, “öz denetim” değerinin 31, “sabır” değerinin 30, “saygı” değerinin 77, “sevgi” değerinin 94, “sorumluluk” değerinin 20, “vatanseverlik” değerinin 50, “yardımseverlik” değerinin ise 31 kez vurgulandığı tespit edilmiştir. Eserlerde tespit edilen toplam değer sayısı 421'dir.

Araştırmanın sonucunda, ele alınan kitaplar arasında “Âmâk-ı Hayâl” adlı eserin kök değerler açısından en zengin içeriğe sahip eser olduğu görülmektedir. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin, gerçek olaylardan yola çıkarak yazdığı eserlerinin yanı sıra hayal ötesi olayları işlediği eserlerinde zaman ve mekânın bilinen klasik sınırlamaların dışında olduğu göze çarpmaktadır. Bu duruma en çok “Â'mâk-ı Hayâl” eserinde rastlanılmaktadır. Zamanda sık sık geri dönüşlerin yapılması, bilinmeyen âlemlerde ve zamanlarda tarihi karakterlerle, ruhlar âlemine ve uzaya yapılan yolculuklar eserdeki zaman ve olay mefhumunun yazar tarafından nasıl farklı kurgulandığına birer örnektir. Eserde en çok ön plana çıkan değerler; saygı, sevgi ve sabır kök değerleridir. Bununla birlikte, diğer tüm kök değerlerin de eserde farklı sıklıklarla yer aldığı tespit edilmiştir. Öz denetim, sorumluluk ve dürüstlük kök değerlerinin diğer kök değerlere nispeten daha az yer aldığı da araştırmanın bir başka sonucudur.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Öksüz Turgut” eserinde tespit edilen toplam kök değer sayısı altmış beş (65) olarak belirlenmiştir. Sevgi ve vatanseverlik kök değerlerinin ön plana çıktığı eserde, yanlış batılılaşmayla ortaya çıkan durumlar ve Türk kültürü; cehalet ile ilim; yanlış idarenin ortaya çıkardığı durumlar; fakirlik ve onunla mücadele eden tipler yer almaktadır. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi eserlerinde yer verdiği bu başlıklar ile idealize ettiği toplumsal değerler olan vatanseverlik, yardımseverlik, sorumluluk, adalet, dürüstlük ve sabır gibi değerleri ele almıştır. Bunun yanında öz denetim, yardımseverlik ve dostluk kök değerlerine söz konusu eserinde yer vermiştir.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin “Bütün Hikâyeler” adlı eseri 19 hikâyeden oluşmaktadır. Eserlerde sıklıkla karşımıza bir mürşit tipi çıkmaktadır. Yazar, batı tarzı hayatın Türk yaşam tarzının yerine geçmesini eleştirmek üzere kaleme aldığı eserlerinde amacına uygun tipler oluşturmuştur. Bunun yanında, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi “Bütün Hikâyeleri”, “Öksüz Turgut” ve “İblis Behmen” adlı eserlerinde de olduğu gibi sürekli gerçek olay ve zamanları kullandığı görülmektedir. Hikâyelerde çeşitli kök değerler yer almaktadır. Ancak, hikâyeler arasında “Melekzâde Ailesi” isimli eser en çok kök değer yer aldığı hikâye olarak dikkat çekmektedir. Hikâyede sevgi kök değeri en çok işlenen değer olarak geçerken dürüstlük kök değerinin en az yer alan kök değer olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra “Bayram Hikâyesi” adlı eserde hiçbir kök değere rastlanılmamıştır. Eserin içindeki diğer hikâyelerin de çeşitli kök değerleri barındırdığı göze çarpmaktadır.

Yazarın, “Bütün Hikâyeler” adlı eserinde toplam yüz otuz sekiz (138) yerde farklı kök değerler tespit edilmiştir.

“Bâtınîler İblis Behmen” adlı eser diğer esere göre kök değerler bakımından en az sıklığa sahip olan kitaptır. Eser, tasavvufî bir bakış açısı etrafında yetkin bir anlatım ve zengin bir içerikle hazırlanmıştır. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, bu eserde en çok adalet, dürüstlük ve öz denetim kök değerlerine yer vermiştir. Sabır, sorumluluk ve vatanseverlik kök değerleri ise kitapta en az geçen kök değerler olmuştur.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin eserleri değer öğretimi bağlamında ele alındığında “Â’mâk-ı Hayâl” eserinde saygı ve sevgi; “Öksüz Turgut” eserinde sevgi ve vatanseverlik; “Bütün Hikâyeleri” eserinde sevgi, vatanseverlik ve saygı; “Bâtınîler İblis Behmen” eserinde ise adalet ve dostluk değerlerinin öne çıktığı tespit edilmiştir. Söz konusu eserlerden alınacak bölümlerin, farklı değerlerin öğretimi bağlamında ders kitaplarında yer alabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim hedeflenen değerlerin kazandırılmasında edebî kitaplardan faydalanmak geçerli bir yöntem olarak görülmektedir (Karatay, 2011). Bu kapsamda Türk kültürüne ait edebî eserlerin değerler eğitimi bağlamında incelendiği birçok araştırma yapılmıştır (Akbalık, 2015; Gökçe, 2008; Günay, 2019; Karagöz, 2015). Söz konusu araştırmalara benzer bir şekilde, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin eserleri incelenmiş ve eserlerin farklı değerlerin aktarımında kullanılabilecek nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin eserlerinin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) yer alan on kök değeri değer ve değerler eğitimi bağlamında ele alındığı bu araştırmanın sonuçlarından hareketle; metinlerin derslerde öğrenciye değer aktarımında etkili olabileceği düşünülmektedir. Söz konusu eserlerin kahramanları da hedef değerleri kişiliklerinde barındıran ve öğrencilere model olabilecek niteliktedir. Özellikle roman ve öykülerle çocuklara okuma zevki ve alışkanlığı kazandırılmasının yanı sıra bu eserlerin kurgulanmış içerikleriyle ve çocuğun hayal dünyasına sunacağı katkılarla değerlerin karakterlerine yerleşmesinde önemli katkıları olmaktadır. Sadece çocuklar için değil aynı durum yetişkinler için de geçerlidir ve birey hayatın keşmekeşinde unuttuğu bu değerleri roman ve öykü kahramanlarıyla tekrar hatırlamakta ve bir hayat düsturu haline getirebilmektedir (Binyıl Şahin, 2019). Bu bağlamda ele alınan

eserlerden değerlerin sıklıkla geçtiği kısımların, aslını bozmadan kısaltılarak Türkçe ders kitaplarında değerler eğitimi bağlamında yer alabileceği önerilebilir.

Kaynakça

- Akbalık, H. (2015). *Değerler eğitimi bağlamında Hacı Bektaş-ı Veli'nin eserlerinde yer alan eğitsel unsurlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Binyıl Ş., N. (2019). *Sabahattin Ali'nin eserlerinde değerler eğitimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Direkci, B, Akbulut, S ve Şimşek, B. (2020). Türkçe eğitimi alanında yapılan değerler eğitimi tezlerinin incelenmesi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/ Journal of World of Turks*, 12(2), 117-140.
- Ekici, M. Z. (1997). *II. Meşrutiyet Devri Fikir Adamı Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi hayatı ve eserleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinde değer eğitimi ve öykülerin Türkçeye katkısı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Günay, S. (2019). *Mevlâna İdris Zengin'in eserlerinde değerler eğitimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Halstead, M. J. – Taylor, M. (2000), Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Karagöz, B. (2015). *Yalvaç Ural'ın eserlerinin tematik açıdan incelenmesi ve eserlerinde çocuk eğitimiyle ilgili temel değerler*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Karatay, H. (2011). Karakter eğitiminde edebî eserlerin kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turcic*. 6(1), 1398-1412.

- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları. 01.03.2021 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden erişilmiştir.
- Savaş, S. ve Karataş, S. (2019). *Z Kuşağı Öğrencisini Tanımak*. İçinde Eğitim Araştırmaları-2019 (pp. 223- 237). Ankara: Eğitim Yöneticileri ve Uzmanları Derneği Yayınları.
- Tural, S. (1992). *Kültürel kimlik üzerine düşünceler* (2. Baskı). Ankara: Ecdad.
- Türk Dil Kurumu, (2022). *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 15.08.2022.
- Uludağ, Z. (1994). Şehbender-Zâde Filibeli Ahmet Hilmi'nin Eğitime Bakışı. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 9, 233-245.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers:

1. Yazar/First author %60

2. Yazar/Second author %40

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir. (No potential conflict of interest was reported by the authors).